

Simon Espersen i RÆSON:

Hvem tager ansvar for uddannelsen?

”Selve begrebet ”uddannelse” er ved at blive udvandet: Undervisningsindholdet er således ikke længere forældrenes ansvar. Politikerne kan ikke blive enige. Og tydeligvis tør hverken lærebogsforfatterne eller underviserne tage stilling. At mene noget bestemt er i takt med demokratiseringen af uddannelsesområdet blevet mere og mere umoderne og risikabelt.”

Sådan skriver Simon Espersen fra tænketanken Copenhagen Institute i RÆSONS Kommentatorserie. Ifølge ham bestemmes uddannelsernes indhold i dag fra centralt hold – og skifter derfor med regeringerne: ”Ingen forældre kan med andre ord regne med, at det der regnes for at være det gode og det sande også vil være det politisk korrekte om fire år, hvor nye undervisningseksperter bliver stemt til magten og står parat med nye snuptagsløsninger, ”nødvendige” satsninger samt de helt rigtige tidssvarende opstramninger og indgreb.”

Af Simon Espersen

På en række områder er det i Danmark embedsmænd, der køber varerne på vegne af befolkningen – det gælder ikke mindst uddannelse og sundhed. I Folkeskolen lærer vi, at sådanne nationale ordninger er nødvendige lige netop indenfor disse områder; mens det indenfor de fleste

andre områder ville virke absurd at overlade valget af indhold til andre end os selv.

Hvorfor skulle embedsmændene, ud fra begrundelserne om ’det samme til de mange’, så ikke også bestemme over borgernes indkøb af fødevarer, afgøre valget af transportmiddel eller bestemme hvilke bøger, vi må læse, når vi har fri? Ville sådan en ensretning ikke på samme måde styrke ”sammenhængskraften” og homogenisere folkesjælen? Hvorfor ikke et nationalt menukort, øget statsstøtte til udvalgte bøger, en total afskaffelse af privatbilisme samt indførsel af pligtlæsning - også for de voksne?

Uden mellemmænd til at vælge ydelser indenfor skole og sundhed trues vi som bekendt med katastrofer, armod, sult og forfald - kort sagt ”den sociale massegrav”. Ja, selv på de allermest faldefærdige skoler i det indre København undervises med stor sikkerhed i denne danske version af en forslidt nordkoreansk doktrin. Med afsæt i frygten for sammenhængskraft og uidentificerede trusler mod det

nationale sammenhold transporterer også borgerlige medlemmer af det danske sprogfællesskab således deres børn til skoler, hvor de – ofte af venstreorienterede lærere - undervises i disse og mange andre påstande om nødvendigheden af navnlig sundheds- og uddannelsesområdets kollektivisering.

Omklamringens omkostning

Mens transportmidler, boligbyggeri, kommunikationssredskaber, fødevarer og meget mere bliver billigere og bedre, og som bekendt præges af et stadigt mere varieret udbud, fordi de netop i stort omfang er friholdt fra offentlig omklamring, har vi således valgt at fastholde en ”one size must fit all”-løsning, når det gælder skole og sundhed. Denne kollektivisering koster naturligvis, hvad angår valgfriheden. For hvis man ikke ønsker at gøre brug af det, som det offentlige tilbyder af basisundervisning eller videregående uddannelser, er man nødt at betale en gang til.

Når statslige myndigheder gøres ansvarlige ikke bare for tilgængeligheden men ligeledes for indholdet, vil dette indhold selvsagt også blive ”pro-stat” og bane vejen for støtte til endnu mere offentlig undervisning. Når indholdet i

diverse undervisningsmaterialer bliver politiseret, vil indholdet i overensstemmelse hermed naturligvis også blive påvirket af farven på den til enhver siddende regering. Og i det omfang indholdet bestemmes fra oven, vil der ligeledes være en tendens til et ensartet og demokratisk - men ikke nødvendigvis særligt intelligent pensum.

Den nuværende regering har bestemt ikke bidraget til nogen form for afpolitisering endsige decentralisering indenfor uddannelsesområdet. Derfor kan man kun med frygt og bæven se frem til en socialdemokratisk udgave af en fælles-kanon.

Så hvis dit barn spørger dig, hvorfor dette eller hint skal læses eller læres, kan du ikke svare: "Din skole og det materiale, som de underviser ud fra, er efter min overbevisning det bedst mulige, jeg kunne vælge med de penge, som jeg tjener". Svaret må i stedet være: "Du skal lære det, den til enhver tid siddende regering har bestemt, at du skal lære. Min dømmekraft tæller derimod mindre end en promise, når det gælder pædagogik, metode og indhold. Det er med andre ord ikke mit ansvar, hvad du lærer - det er samfundets problem."

Det nuværende undervisningsindhold på offentlige institutioner er således resultatet af et demokratisk kompromis, hvor nye modstridende pædagogikker og tilgange klaskes ovenpå hinanden. Sammenhængen, det vil sige kompromistilstanden, er ikke for alvor nogens ansvar. Det er "vores allesammens". På denne måde bliver selvstændig stillingtagen erstattet med kollektive beslutninger. Vi lærer samtidig, at denne kollektivism er nødvendig, men ingen forklarer nærmere hvorfor.

Og argumentet om "sammenhængskraften" kan naturligvis ikke begrunde kollektiviseringen, eftersom de politiske vinde med jævne og ujævne mellemrum som bekendt blæser nye populistiske til tops på Christiansborg. Undervisningsindholdet er således et af de emner, man diskuterer aller mest useriøst og overfladisk, og diskussionen får lov til at starte forfra igen og igen.

Den manglende stillingtagen

Ingen forældre kan med andre ord regne med, at det der regnes for at være det gode og det sande også vil være det politisk korrekte om fire år, hvor nye undervisningsekspertter bliver stemt til magten og står parat med nye snuptagsløsninger, "nødvendige" satsninger samt de helt rigtige tidssvarende opstramninger og indgreb.

"Uddannelse" som begreb er i takt

hermed blevet mere og mere udvandet. Ordet har fået samme flydende status som "bæredygtighed", "sammenhængskraft" eller "holisme". "Uddannelse" forbindes bare med noget, der er godt og behageligt, ligesom "demokrati", "miljø" eller "midterparti". Spørg for alt i verden ikke til substansen. Alt er godt, så længe alle blot er enige om, at vi skal have mere af det samme - til de mange. På samme måde som alle i Montreal nu er rørende enige om at tale og bekymre sig om fremtidens klima.

"Uddannelse" forbindes bare med noget, der er godt og behageligt, ligesom "demokrati", "miljø" eller "midterparti". Spørg for alt i verden ikke til substansen.

Det regnes således for meget dybsindigt at sige, at vi skal uddanne os hele livet. Hvis man her erstattede "uddannelse" med "arbejde", ville de fleste mene, der var tale om en nærmest utilgivelig og diletantisk plathed; selv om produktivitet ikke desto mindre er en forudsætning for, at man kan skabe det overskud, der gør det muligt at kunne investere.

Denne demokratisering og tilsvarende offentliggørelse af uddannelsesområdet er således også en vigtig del af forklaringen på, at det materiale, der undervises i, mere og mere har fået præg af det, man kan kalde for "kompendie-tilgangen": De såkaldte "grundbøger" (dog uden noget egentligt fundament), eksempelvis bøger om nationaløkonomi, kan derfor indeholde helt modstridende introduktioner til økonomiske sammenhænge - herunder marxistiske, klassiske, neoklassiske, monetaristiske eller laissez faire-tilgange - netop så "varen" kan sælges uanset hvilken politik, der gør sig gældende fra oven eller fra universitets side - i dag, i morgen eller om fire år.

Netop fordi materialet forventes at være "demokratisk" - det vil sige: ikke at promovere noget bestemt synspunkt, hvad der ville stemple et universitet eller en underviser som enten højredrejet eller venstresnoet - vil sådanne kompendie-lærebøger klare sig langt bedre på offentligt finansierede læreanstalter end bøger, hvis indhold rent faktisk er præget af intern konsistens, og hvor forfatterne har taget stilling, mener noget bestemt og derfor promoverer ikke-modstridende ideer - eksempelvis om menneskelig adfærd. (Det afsæt er ikke mindst

afgørende, når det gælder økonomi).

I stedet undervises i praktisk talt alle tilgange - uden stillingtagen. "Aben", det vil sige beslutningen om, hvad der er kvalitet, og hvad der ikke er det, sendes videre til nogle andre: Undervisningsindholdet er således ikke længere forældrenes ansvar. Politikerne kan ikke blive enige. Forfatterne af lærebøger tør tydeligvis heller ikke tage stilling. Og kun de færreste undervisere tør - som følge af forventningen om demokrati, offentlighed samt ikke mindst pluralisme - sige noget bestemt.

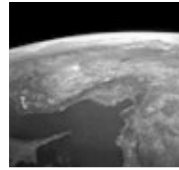
Samfundet er ikke desto mindre
(på godt og ondt) demokratisk.
Det egner sig derfor ikke til at
stå for undervisningen.

At mene noget bestemt (det vil sige det modsatte af "på den ene side og på den anden side") er i takt med demokratiseringen af uddannelsesområdet blevet mere og mere umoderne og risikabelt. At tage stilling til fordel for noget - og ikke bare beskrive eller causere - er således blevet stadig mere mistænkeligt i takt med undervisningsrådets kollektivisering. Stillingtagen til undervisningsindhold opfattes dermed ikke længere som værende individets (og tilhørende privatsfæren) - det vil sige: først forældrenes og senere ens eget ansvar. Ansvarer henføres i stedet til den diffuse kategori ved navn "samfundet".

Samfundet er ikke desto mindre (på godt og ondt) demokratisk. Det egner sig derfor ikke til at stå for undervisningen.

Undervisning, det vil først og fremmest sige valget af undervisningsindhold, bør ikke være en del af statsapparatet. Valget af indhold, metoder, tilgange og pædagogik må atter tilbage til den del af samfundet (kaldet civilsamfundet), hvor man har ret til - ja hvor man ligefrem forventes - at mene noget bestemt.

Simon Espersen er cand. scient. pol. fra Aarhus Universitet (1991-1997) og konsulent ved Copenhagen Institute (tidl. MarkedsCentret). Han har tidligere været beskæftiget indenfor analysebranchen samt med public relations & public affairs. I

perioden i 1998-2002 var han aktivt medlem af det Radikale Venstre. Som studerende beskæftigede han sig blandt andet med internationale relationer herunder det europæiske samarbejde - samt i forbindelse med et ophold i London med latinamerikanske forhold. Det afsluttende speciale handlede om regionale samarbejdsformer såsom EU, NAFTA, ASEAN samt den latinamerikanske toldunion Mercosur. **OM COPENHAGEN INSTITUTE:** MarkedsCentret, der blev stiftet 1. august 2003, skiftede 1. september 2005 navn til [Copenhagen Institute](http://www.copenhageninstitute.com). Det er "en uafhængig og ikke-partipolitisk tænketank, hvis vision det er, at bidrage til, at Danmark udvikler sig til et af de mest innovative og dynamiske vækstsamfund i verden. Tænketanken arbejder derfor for at fremme den personlige frihed, det fri marked og det åbne samfund i Danmark" - den modtager ikke offentlig støtte, men drives udelukkende af donationer fra virksomheder, fonde og privatpersoner.